

YTTRANDE

Dnr S2021/01499

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm den 26 februari 2021

Tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19

Sammanfattning

Nya mer smittbenägna varianter av viruset har fått fäste, en tredje smittvåg befaras, allmänhetens följsamhet till rekommendationer och restriktioner har försämrats, samt avtalade vaccindoser till Europa har minskat kraftigt. Samtidigt har seniorer sedan i mars 2020 burit det tyngsta ansvaret att förhindra smitta och att bli smittade. Det finns ett enormt behov att återvinna sin frihet, undan isolering och inskränkningar.

SPF Seniorerna delar därför promemorians bedömningar att en förordning om tillfälliga nedstängningar och förbud bör förberedas för verksamheter som bedrivs på handelsplatser och i lokaler upplåtna för privata sammankomster samt i gym-, sport- och badanläggningar.

Under en eventuell karantän och total nedstängning av samhället måste det allmänna säkerställa att äldre får tillgång till samhällsservice som vård, omsorg och behandling samt information – på jämlika villkor med övriga invånare.

Allmänt

Spridningen av viruset SARS-CoV-2, som ger upphov till infektionssjukdomen covid-19, har varit stor i Sverige. Seniorer har drabbats allra värst av isolering, sjukdom och död. Av de närmare 13 000 avlidna (slutet på februari) var drygt 90 procent 70 år eller äldre. Hälften av dem bodde i särskilt boende för äldre. Coronakommissionen konstaterar i sitt betänkande *Äldreomsorgen under pandemin* (SOU 2020:80) att den främsta orsaken till det stora antalet sjuka och avlidna i äldreomsorgen är den höga allmänna smittspridningen i samhället.

SPF Seniorerna

Hantverkargatan 25, Box 225 74, 104 22 Stockholm

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 88 80 00-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

Kraftfulla offentliga restriktioner har inskränkt invånares, företags och organisationers liv och verksamhet under pandemin. Inte minst gäller det ordningslagens begränsning av allmänna sammankomster och offentliga tillställningar till först högst 500 personer, sedan 50 och nu högst 8 personer.

Sveriges seniorer har burit ett synnerligen tungt ansvar för att hålla sig smittfria.

Under drygt sju månader, 16 mars–22 oktober, gällde folkhälsomyndighetens särskilda rekommendationer till personer som har fyllt 70 år. Seniorer uppmanades att begränsa sina nära kontakter med andra så långt som möjligt, bland annat att genom att undvika folksamlingar i exempelvis kollektivtrafik, affärer eller offentliga lokaler. Ett skäl för att den särskilda rekommendationen upphävdes, och seniorer istället omfattades av de allmänna råd som gäller alla invånare, var att restriktionerna orsakat sämre psykisk hälsa och ett uppdämt vårdbehov.

Under sex månader, 1 april–30 september, gällde ett nationellt besöksförbud på äldreboenden. Flera kommuner hade dessförinnan infört olika former av lokala besöksförbud.

Landets allra äldsta fick betala ett högt pris för isoleringen.

Dessa statliga åtgärder riktade mot gruppen äldre har även följts av regionernas kollektiva åtgärder. IVO, Inspektionen för vård och omsorg, visade i sin granskning av äldreboenden under våren att en femtedel av seniorerna på de granskade äldreboendena inte hade fått en individuell medicinsk bedömning, trots att varje patient har rätt till det.

SPF Seniorerna stödde inte införandet av en lag om särskilda begränsningar för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19. Det framgår av förbundets yttrande över promemorian Covid-19-lag (S2020/09214). Den 10 januari 2021 trädde lagen ikraft.

SPF Seniorernas skäl emot lagen var demokratiska. Det krävs proportionalitet och nödvändighet för att med lag begränsa de individuella fri- och rättigheterna som tillkommer medborgare i en demokrati, även om inskränkningarna är tillfälliga. Förbundet argumenterade att covid-19-lagens omfattande möjligheter till undantag från demokratiska värden möjligen hade varit motiverade under våren, eller under den andra vågens inledning i oktober, men var sent påkomna då de remitterades i december 2020 och avsågs träda ikraft i mars 2021.

Sedan remitteringen av förslaget till covid-19-lag har smittläget försämrats i Sverige genom att nya mer smittbenägna varianter av viruset fått fäste och att allmänhetens följsamhet till rekommendationer och restriktioner märkbart har försämrats. En så kallad tredje smittvåg befaras. Dessutom har de avtalade vaccindoserna till Europa minskat kraftigt. Därmed finns risk att tillräckligt många inte hinner bli immuniserade genom vaccination innan de infekteras av viruset.

3 Det kan bli nödvändigt med nedstängningar och förbud

SPF Seniorerna delar promemorians bedömningar att en förordning om tillfälliga nedstängningar och förbud bör förberedas för verksamheter som bedrivs på handelsplatser och i lokaler upplåtna för privata sammankomster samt i gym-, sport- och badanläggningar.

Med tanke på den enorma magnituden av de inskränkningar som föreslås i enskildas fri- och rättigheter, och bestämmelsernas extraordinära karaktär – aldrig tidigare sedda under demokratisk fredstid, är det bra att promemorian föreslår att eventuella nedstängningsförordningar ska underställas riksdagen för prövning redan inom en vecka från att de har beslutats.

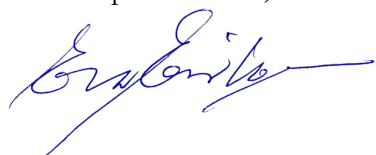
SPF Seniorerna håller med om att träning, motion och friluftsliv bidrar till ett sunt och friskt liv. Därför bör utomhusanläggningar för dessa aktiviteter hållas öppna. Förbundet gillar också att promemorian slår fast att inget hinder ska läggas i vägen för att bedriva hälso- och sjukvård på gym-, sport- och badanläggningar.

Offentliga servicecenter, medborgarkontor, kommunala förvaltningar och bibliotek är inrättningar med stor betydelse för invånarna. Inte minst gäller det de som inte är likafullt digitalt kompetenta som invånare i allmänhet. SPF Seniorerna understryker därför promemorians bedömning att dessa verksamheter, även om de huserar på en handelsplats, bör hållas öppna för allmänheten. Detsamma gäller livsmedelsbutiker, apotek, optiker, utlämning av brev och paket samt butiker för foder och andra produkter för djur.

5 Konsekvenser

Utsatta grupper i befolkningen är de som drabbas värst av en karantän och total nedstängning av samhället. Till dessa grupper hör personer med sjukdom och funktionsnedsättning. Många av dessa är äldre. Redan sköra grupper riskerar att bli än mer utsatta. Erfarenheten från de länder som genomfört karantänsbestämmelser och totala nedstängningar visar att reglerna är svåra att införa uniformt och att de ofta tillämpas slumpmässigt och diskriminerande. Det allmänna måste göra allt för att en sådan utveckling inte sker i Sverige.

I detta ärende har SPF Seniorernas förbundsordförande beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande.

Eva Eriksson
Förbundsordförande